

Lennart Lundstedt

OSTADIG OCH
FLYKTTIG

Förlaget Orda
Deckare

OSTADIG OCH FLYKTIG

LENNART LUNDSTEDT

1:a upplagan
2:a tryckningen

1:a upplagan Förlaget Orda AB 2012
© Lennart Lundstedt & Förlaget Orda AB
Grafisk formgivning: Förlaget Orda
Omslag: Ava E. von Niebelschütz
Typografi: Palatino
Utgiven av Förlaget Orda AB
Tryckt i Polen 2012
ISBN: 978-91-7497-017-3
www.forlagetorda.se

Underbyggnaden av aggressiv biologisk massa
kommer alltid att förbli starkare än över-
byggnaden av mycket tunna moraliska skikt.

(Peter Noll, "Den utmätta tiden")

SOMMAREN 2011

Det här är Graneby, det är lördag, det är den 6 augusti, det regnar. Det är ett förlamande regn, och det har regnat länge. Regnet är ett mörker, en sjukdom, en religion. Man kommer inte undan. Ett medelålders par, man och kvinna, har just anlänt i bil till Lönngårdens pensionat, de har parkerat ute på grusplanen. Några snabba tramp i det blöta gruset, de trippar runt vattenpöklarna, på en gång ängsligt och målmedvetet, trapporna upp, dörren står på glänt, ett par steg fram till receptionen.

Och de möts av:

Ingen bemanning, tomhet och tystnad. Vad gör vi här? Egentligen, det kan man fråga sig. Ett tomt pensionat. Hur länge ska vi behöva stå här?

Mannen slår handen mot en metallringklocka på disken, ett stumt klingande, inget händer, han slår igen, nu hårdare, plötsligt irriterad nåtsåinihelvete. Hans humör, jodå han vet.

Så står det en äldre dam framför dem, hon bara står där innanför disken. Var kom hon ifrån? Materialiserad ur intet, framtrölad ur djupa skuggor, kanske ur det förflutna, ur medeltidens mörker. Något gammaldags över henne, som från en annan tid. Någoting med kläderna? Hon har ett neutralt ansiktsuttryck, hon visar inget professionellt affärsleende, ånej, hon tänker inte anstränga sig, det är det intrycket man får, henne kvittar allting lika, hon är bara allvarlig, hela hon, och trött, så trött i rösten:

”Ja?”

”Något ledigt rum? För ett par nätter, tre kanske, vi får se.” Mannen slår ut med handen, en gest som för att visa på det godtyckliga och inexakta i situationen: svårt att veta hur länge man vill stanna på pensionatet. Inte binda upp sig. Ingenting hugget i sten, snarare skrivet i sand eller vatten. Frihet, frihet. För tidigt att bestämma sig redan. Alla dörrar öppna mot en värld full av möjligheter. Även i ett samhälle som Graneby måste det väl finnas möjligheter. Och frihet.

Kvinnan bakom receptionsdisken sträcker sig bakåt mot en trätavla med nycklar, hon tar en av nycklarna till synes på måfå, som om hon inte tog sin syssla riktigt på allvar, som om hon tappat intresset för allt. Hela transaktionen tycks vara ett lotteri – en nyckel, varsågod. Behåll den om ni vill, mig kvittar det. Allt är för sent.

Så snabbt och enkelt, nästan snöpligt; var det inte mer. En nyckel,

ett rum.

Kanske kräver ändå situationen något mer. Konversation kanske, lite dialog, inte bara en nyckel i handen. Vi är ju dock människor, vi har rest långt och nu är vi här.

”Det är vackert här på landet”, säger mannen.

”Tror vi åtminstone”, säger hans kvinna, ”det är lite svårt att se i regnet”, hon skrattar till, hon vill lätta upp stämningen. Göra ett trevligt intryck, bli ihågkommen som gladlynt och sprudlande.

”Många hus till salu här nere?” fortsätter hon. ”Torp, fritidshus, något lite lagom stort. Det är det vi är ute efter, vi ska prata med en mäklare på måndag. Vi har beställt tid på ett bankkontor här, inne i samhället.”

”I city”, säger mannen, han skämtar också, Graneby City, man tar sig för pannan. Det skulle vara något, det.

”Det är därför”, fnittrar kvinnan, troligen mannens hustru, man kan se att de har guldringar, det ser stadgat och etablerat ut. Man och hustru på jakt efter ett fritidshus i Graneby, så var det konstaterat. Jaja, de är väl inte de första. Rimliga anspråk, inget som någon kan ifrågasätta. Ett litet hus för sådana som anser sig ha tid och råd. Lugn och ro, tystnad. ”Därför som vi tänkte ta in här ett par nätter. Bekanta oss med bygden, köra runt och titta lite på några objekt som ligger ute på nätet, så vi är förberedda när vi ska träffa mäklaren. På måndag som sagt.”

Kvinnan bakom disken nickar. Resa runt, leta fritidshus, nu vet hon tillräckligt, de är välkomna. Ett respektabelt ärende. Titta lite på några objekt.

”Hus till salu”, säger hon, ”då finns det en del att välja på, det är många som vill sälja. Och inte lika många som vill köpa.”

”Köparens marknad, med andra ord”, säger mannen.

”Mer och mer så”, säger damen, pensionatskvinnan. ”Till och med jag har funderat på att sälja. Ortens enda pensionat, är ni intresserade?”

”Inte så många gäster, kanske?” undrar mannen. Han ser sig om, som om han försökte uppskatta antalet boende det senaste året, som om de skulle stått uppställda två och två, hand i hand, i ett inte särskilt långt led från receptionen och ut på gården. Snabbt räknade och ett tecken på en pensionatsrörelse i brant nedförbacke. Kanske likadant med hela Graneby. Ett samhälle som kontinuerligt krympte i det ständiga regnandet, man kunde se det framför sig. Ett eroderande

sandslott, det tillintetgjordes sandkorn för sandkorn.

”Något särskilt ni tänkt er? Bara att välja. Sjöar, skogar, här finns allt. En del hus har legat ute till försäljning i flera år, konstigt att mäklarna inte ger upp. Svensk Fastighetsförmedling. Swedbank och vad de nu heter, Nordea har väl också ett kontor här. Där finns det mäklare, det ser man i fönstren när man går förbi. Och Förenings-sparbanken, heter det så? Förr fanns det något som hette Jordbrukskassan, det var länge sen.”

”Vi har printat ut en del papper”, säger mannen. ”Vi har dem i portföljen ute i bilen, vi ska ta med dem när vi hämtar vårt bagage. En hel hög papper. Några objekt vi vill titta närmare på, allt ligger ute på nätet, fina bilder, kostnadskalkyler och så, men man vill ju gärna se dem i verkligheten också, i dagsljus, känna på atmosfären. Stå där på köksgolvet, som jag brukar säga. Citera mig gärna. Det är då det avgörs. Hur det känns på köksgolvet.”

”Graneby har förstås sitt rykte”, avbryter den gamla damen bakom disken, som om hon plötsligt tröttnat på situationen och bestämt sig för att de borde komma vidare till väsentligheterna. ”Det var ju en del som hände här för några år sedan, och sådant kan vara svårt att tvätta bort. Det lever kvar, både hos oss som bor här och hos andra som bara passerar förbi. Ett namn man känner igen och reagerar inför. Graneby, var det inte här som? Så att säga. En del av oss kommer aldrig att glömma det.”

Ett susande, knirrande, svirrande ljud inifrån byggnaden, från entréhallen. En rullstol blir synlig ett par sekunder, sen försvinner den runt ett hörn. Det enda man hinner uppfatta är att det var en kvinna i rullstol som passerade.

”Som sagt”, fortsätter pensionatsdamen, ”en del av oss kommer aldrig att glömma det. Det där var min dotter. Hon i rullstolen. Ut på verandan och röka. Cigarrett efter cigarrett. Det är det enda hon gör nuförtiden. Röker, röker. Det är allt hon kunnat göra de senaste åren. Bara röker. Allt har tagit slut för henne, det enda som återstår är cigarretterna. Och så har hon börjat tala för sig själv, hon talar mer för sig själv än med mig. Min enda dotter, hur tror ni jag har det egentligen?”

”Hur var det nu”, säger mannen, ”det var några med vapen, några som sköt omkring sig och folk som dog, flera människor som dog.”

Hans hustru: ”En fruktansvärd historia, de bara dog, var det inte så?”

Pensionatsdamen nickar:

”Ja, Graneby har en alldeles egen historia. Och den historien är det inte jag som ska berätta. Det borde någon annan göra, och jag vet vem. Staffan Modin, om namnet är bekant, det stod ju en hel del om honom i tidningarna på den tiden. Han skulle kunna berätta.”

SOMMAREN 2004

1

In genom dörren. Här kommer de.

De kliver över tröskeln. De visar legitimation, det är två poliser som kommit, en manlig och en kvinnlig; de visar sig heta Ulf och Anne och så varsitt efternamn förstås, jag har snart glömt vilka. De har något de vill tala med mig om, säger de. De har vanliga sommarkläder i vanliga färger och de ser ut som folk i allmänhet, som du och jag, de är solbrända och prydliga och odramatiska, kortklippta och sportiga, men de är poliser. De kontrollerar min identitet och det är väl sådant de måste göra och precis så som det ska gå till, och jag ber dem sitta ner i den lilla soffan jag har på kontoret.

Det var väl det jag kunde tro. Två poliser.

Vem har rätt att vara förvånad. Förr eller senare får vi alla besök av två poliser som ska berätta något och då kan vad som helst hända.

De sitter ner. Nu kan de börja.

De har kommit i ett allvarligt ärende, säger kvinnan. Och sen säger hon något om att de försökt få tag på en präst, men att, tyvärr. Och så en beklagande huvudskakning.

Jag frågar om de vill ha en kopp kaffe, men de säger nej tack. De tycker jag ska låsa ytterdörren och de tycker att jag ska sitta ner, så jag låser dörren och sätter mig i fåtöljen.

På gatan utanför är det juni, i hela Göteborg är det en vanlig banal junimorgon, och folk promenerar på trottoarerna som de alltid gjort, och spårvagnarna mullrar och gnisslar och tjuter sig fram som de alltid gjort, på Södra Vägen och på Engelbrektsgatan och på andra gator i när och fjärran, men här inne ska ett par poliser berätta något för mig.

Jag vet inte om jag egentligen vill ha några poliser här inne, hur civilklädda de än må vara, jag tror inte det är bra för affärerna och det är inte bra för mitt välbefinnande. Om de ändå kunde komma till saken någon gång.

Nu sitter vi alla ner här inne på mitt antikvariat, vi sitter mycket nära varandra. En intimitet jag aldrig bett om, det känns klubbigt, deras kroppar klibbar mot min. Nu kan vi prata. Nu kan de framföra sitt ärende. Säg något då, säg något. De frågar ännu en gång efter mitt

namn och jag bekräftar att jag heter Staffan Modin, och då lägger den kvinnliga polisen sin ena hand på min vänstra överarm, hon nästan håller om mig och hon ser mig i ögonen medan hon berättar att min hustru hittats död.

Jag sitter alldeles stilla. Säger ingenting, för vad kan man säga. Det finns inget att säga, varje ord vore fel. Och poliserna låter tystnaden ligga kvar i rummet. De väntar väl på en reaktion. Att jag ska gråta eller bryta samman, kanske skrika som ett sargat villebråd. Bara inte sitta alldeles tyst. Det är nog ingen normal reaktion.

Och tystnaden måste förstås få ett slut. Varje tystnad har sin inneboende, givna livslängd och låter sig inte tänjas därutöver.

”Är hon död”, säger jag, och det är inte ens en fråga jag ställer, det är bara ett trivialt sätt att markera min existens, min närvaro i tiden och i rummet. Att jag fortfarande är vid liv, att jag hört vad de sagt. Att jag sitter kvar, att de kan berätta mer om de vill.

Den manliga polisen, Ulf var det visst, nickar. Han har hittills inte sagt så mycket. Det är Anne som för ordet. Det har de säkert kommit överens om, det finns ett manuskript i bakgrunden och en inbyggd dramaturgi. Bara för mig att vara följsam och delta i skådespelet efter bästa förmåga och försöka gissa mig fram till mina repliker. Inte falla utanför ramen. Normal och fin.

”Och Linda och David ... vet de ...?” frågar jag.

”David är underrättad. Och han reste omedelbart iväg och identifierade henne ... sin mamma. Linda har vi inte lyckats nå ännu. Vi tänkte att du kanske visste var hon kan vara. Eller om hennes morföräldrar hunnit berätta för henne.”

”Ainas föräldrar? Hugo och Charlotte? De vet alltså redan?”

”Vi fick tag på dem tidigt i morse.”

”Aina. Hur dog hon, och var? Var är hon? Ni måste berätta var hon är!” Nu skriker jag, nu måste de väl ändå märka att jag reagerar känslomässigt korrekt. Det känns riktigt bra att få skrika.

Den kvinnliga polisen har hela tiden sin hand på min axel:

”Nere i Graneby. Hon har hittats död i Graneby. I sommarstugan, ni har ju en sommarstuga där. Ditt gamla föräldrahem, om jag förstått saken rätt. Någon dödade henne där.”

”I Graneby.”

”Ja, det var en granne som hittade henne.” Nu är det Ulf som talar, han lutar sig fram mot mig. Hela tiden ögonkontakt.

”Welander?” frågar jag.

”Ja, Welander. Nils-Otto Welander var det som hittade henne.”

Ulf kontrollerar för säkerhets skull namnet i en anteckningsbok han tagit fram. Det kan stå vad som helst i den anteckningsboken. Fler uppgifter om min döda hustru, vilka avskyvärda detaljer som helst. Saker jag inte vill veta.

Poliserna har mer att säga, inget tvivel om det, men de tycks vänta in rätt tillfälle. Försöker väl bedöma när jag är mogen för ännu en chock.

Nu.

Det är Anne som säger det:

”Och det var inte bara din hustru han hittade. Inte bara Aina. Där fanns ytterligare en död människa, en man. Vid sidan om henne.”

”Så det var inte bara ...?”

”Nej, de var två. Två döda tillsammans.”

Allt har blivit hårdare här inne. Mörkare och hårdare, min hustru och en annan man, säger de. De har andra ögon nu, ögon som ber mig reagera.

Så jag måste fråga:

”Och vem var mannen ...?”

De ser på varandra. En tyst överläggning tycks pågå. Hur mycket kan de säga? De svarar inte på min fråga. Istället föreslår Ulf att vi kanske trots allt ska ta en kopp kaffe. Jag pekar på kaffekannan och kopparna borta på diskbänken, och Ulf lyckas ordna fram tre koppar med mitt svarta kaffe. Han klarar åtminstone av att servera kaffe, vilka övriga kvalifikationer han kan äga vet jag ingenting om. Hittills är det hans kvinnliga kollega som dragit det tyngsta och smutsigaste lasset här inne i dag.

”Och mannen?” envisas jag, för det är en fråga jag måste ställa. En fråga som alla män i min situation skulle kräva ett svar på.

”Hur var Ainas och ditt äktenskap?” frågar Anne. En motfråga istället för ett direkt svar, det brukar inte vara något bra tecken. Hur många motfrågor och hur många dåliga besked har de att komma med. Ett oändligt antal, ett oändligt antal. Tro inget annat. Det är en sådan dag.

”Slut. Det var väl mer eller mindre slut.”

”Och någon annan man? Hade hon träffat någon annan, någon du kände till?”

”Greger. Det fanns visst någon Greger.”

”Nyberg?”

”Det låter bekant. Någon förbannad Greger Nyberg. Honom vet jag inget om, har aldrig sett honom. Bara hört hans namn någon gång.”

”Och hur tog du det? Att hon hade någon annan.”

”Vad ska man säga, det var väl inget att bråka om. Som jag sa ... äktenskapet var praktiskt taget slut ... jag har ju flyttat hemifrån också ...”

”Så du bor inte kvar ... hemma. Hos Aina ... i er gemensamma bostad?” Det är fortfarande Anne som frågar. Ulf dricker kaffe i långa, lugna tag. Men han släpper mig inte med blicken. Det är väl en av hans uppgifter i dag: iakttaga, dra slutsatser.

”Nej, jag flyttade för något halvår sen. Nu bor jag i Guldheden, i andra hand. En hyreslägenhet där. Det är inte riktigt officiellt, jag står fortfarande skriven på gamla adressen. Erik Dahlbergsgatan. Tillsammans med Aina.”

Så kändes det inte så definitivt, saker och ting kunde ju ändras. Aina skulle kunna tröttna på Greger. Jag skulle kunna få en ny chans, Aina skulle kunna släppa in mig i äktenskapet igen.

Och jag ger dem min nya adress och telefonnumret. Sådana uppgifter brukar ju poliser vara intresserade av. Faktauppgifter, något att anteckna någonstans för att göra bilden mer fullständig. Någoting för Ulf:s anteckningsbok. Aina:s föräldrar har tydligen inte sagt något till polisen om mina bostadsförhållanden, bara gett dem uppgiften om antikvariatet.

”Du hoppades på att ni skulle kunna fortsätta ... på att du skulle kunna flytta tillbaka?” Anne fortsätter gräva. Djupt personliga, för att inte säga närgångna och direkt äreröriga, frågor som kanske måste ställas i detta ögonblick. Av polisiära skäl.

Jag rycker på axlarna.

Annes röst från sidan, hon fortsätter envist på ett påbörjat tema, borrar sig fram: ”Så du accepterade att Aina hade ... någon annan. En annan man.”

”Accepterade ... ja, det gjorde jag väl. Hon fick förstås träffa vem hon ville, det hade ju inte jag någoting med att göra.”

”Ni var gifta länge? Aina och du?”

”Trettio år, ganska jämt trettio år.”

”En lång tid”, säger Anne, ”trettio års äktenskap.” Hon verkar så ung, vad kan hon veta om trettio års äktenskap. Måste vara en helt fiktiv tidrymd för henne, något fullständigt ogripbart, som hämtat från en historiebok med utdragna tidsaxlar, omöjligt att fullt ut inse omfattningen av.

Anne lämnar mitt ofattbart långa äktenskap, hon hittar något nytt att säga. Plötsligt praktisk och jordnära, ett annat tonfall:

”Bilen. Ainas bil står kvar utanför stugan, hur vill du att vi gör med den? Du åker väl snart ner till Graneby, så bilen står kanske bra där den står så länge?”

Det gör den säkert, jag nickar.

Ainas bil var det nästan bara Aina själv som körde. Och så David och Linda ibland, men i princip aldrig jag. Bara ibland om nätterna, de nätter jag inte kunde sova. Men nu står alltså bilen kvar, vad jag nu ska göra med den.

”Welander har hand om bilnycklarna”, säger Anne. ”Bara så att du vet. Om du skulle ... när du kommer ner ...”

Jag nickar igen. När jag kommer ner, tänker jag. Om jag någonsin kommer ner.

Sen gäspar jag till, en stor gäspning som jag inte lyckas hålla tillbaka. En nervös reaktion, kanske. Eller en fysiologisk, fullständigt naturlig.

”Sovit illa?” frågar Anne.

Jag nickar. Hon skulle bara veta hur lite jag sovit i natt.

Så tycks Ulf komma på att det finns ytterligare något att meddela, ytterligare ett ömtåligt ämne man måste närma sig, och han gör det så finkänsligt som man kan begära. Kan inte vara lätt att vara polis och ha som uppgift att klafsas in i främmande människors liv och berätta att en hustru eller make hittats död och alla följder därav.

”Och sen kommer ju ... kroppen ... Aina ... din fru ... att transporteras hit. Hon ska förstås begravas här i Göteborg? Hennes föräldrar ville det.”

Aina reducerad till en kropp som ska begravas.

”Vill ni gå nu”, säger jag, ”nu orkar jag inte prata mer.”

”Har du någon du kan tala med? Det känns inte bra att lämna dig så här. Någon präst kanske.” Anne ser bekymrad ut. Hon pratar för mycket om präster, tydligen något slags fixering hos henne. Jag vill inte att vi ska blanda in några präster över huvud taget.

”Jag ska ringa Paula, jag ska ringa Paula meddetsamma.”

”Och Paula är ...?”

”En kvinna.”

”Okej, ring Paula. Det är bra, ring henne.”

Och så går Anne och Ulf. De lämnar kvar visitkort med namn och telefonnummer, och de säger att de kanske måste återkomma med fler frågor. Det kommer de säkert att göra. Poliser brukar väl återkomma. Jag gör mig inga illusioner om framtiden. Men vad vet jag om poliser och deras rutiner. De gör väl vad de måste göra.

Så går de båda ut genom dörren och försvinner ut på Wadmansgatan.

De behövde inte säga så mycket om Graneby, inte beskriva mordscenen.

Det skulle ha varit fullständigt onödigt.

Jag visste exakt hur allt såg ut. Den röda Volvon parkerad utanför stugan. Aina och Greger i sitt eget blod där i sovrummet, hur de låg ihjälslagna på golvet bredvid sängen. Aina livlös, en trasdocka någon kastat ifrån sig. Och så mannen, lika livlös han. En man jag aldrig tidigare sett.

Aina, så övergiven. Och med en man vid sin sida. Som om hon ändå in i döden sträckte ut armarna efter ny kärlek.

2

Så ringer jag hem till Linda, jag måste ha tag på henne. Inget svar, hon kan vara överallt och ingenstans, hon rör sig över vidsträckta områden. Fritt flytande i rummet. I stort sett utan någon stadig förankring. Jag lämnar ett meddelande på hennes telefonsvarare, säger att hon måste höra av sig.

Jag sitter kvar i fåtöljen, här har jag forskansat mig och här sitter jag kvar. Exakt den plats i tillvaron runt vilken jorden råkar rotera på sitt oefterhärmligt enahanda och fantasilösa sätt. Universums oomtvistliga centrum. Det är bara att sitta kvar i fåtöljen och låta allting pågå och fortskrida efter vissa oomkullrunkeliga naturlagar, omöjliga att ifrågasätta för gemene man. Vem vore förresten jag att ha kritiska synpunkter på universum och dess minutiöst utfunderade mekanik.

Antikvariat "Tillhållet". En större lokal ut mot gatan och sen ett mindre rum innanför, kontoret. Med alla dessa böcker på alla dessa hyllor. I båda rummen. Jag ser mig omkring; mitt antikvariat. Allt jag har att hålla mig till. Låter ögonen läsa av rummet, registrera omgivningen, fylla mig med detaljer. Ett sätt att hålla ångesten på avstånd. Klamra sig fast vid vardagen och tingen, låta vardagen pågå när allt är obegripligt.

Ser mig alltså omkring, så här ser det ut. Låter bokhyllorna tala till mig, de visar mig sitt innehåll.

Jag försöker köpa in böcker så att jag kan hålla ett någorlunda brett bestånd, man ska kunna finna det mesta här. Topografi, historia,

filosofi och psykologi. Lite naturvetenskap, sådant som är på modet. Kvantfysik, kvarkar, strängteorin, big bang och universums uppkomst, alla teorier. TOE, a theory of everything. Stephen Hawking, Richard Dawkins och andra namn. Populärvetenskap. Bodil Jönssons böcker om tid. Reseskildringar, klassiska men också moderna; Sven Hedin, Sten Bergman, Bruce Chatwin, Michael Palin. Rätt mycket ordböcker av olika slag, slangordböcker, korsordslexikon.

Ingen new age-litteratur, inget om feng shui, ingen kristallterapi, ingen parapsykologi. Sådant får andra hålla på med. Sådana böcker handlar jag inte med. Man måste ha en linje i sitt arbete.

Däremot en förfärlig mängd hyllmeter svensk skönlitteratur och utländsk skönlitteratur i svensk översättning, en särskild hylla för deckare. Inne i ett hörn en lägre bokhylla med barn- och ungdomslitteratur. Mest äldre författare, riktiga klassiker: Astrid Lindgren, Åke Holmberg, Maria Gripe. Och så Wahlströms ungdomsböcker med de gröna och röda ryggar, det frågas en del efter den litteraturen. Av nostalgiläsare främst kanske, sådana som jag själv.

En hylla för varia, vilket i mitt fall innebär böcker som jag inte orkat sortera utan mera slängt upp i en hylla på måfå.

För övrigt några kompletta uppsättningar av Nationalencyklopedin, Svensk uppslagsbok och Nordisk familjebok. På golvet ständigt några kassar och banankartonger inhandlad men ouppackad litteratur. Staplat på ett bord alldeles vid dörren: fyndböcker, en tia styck, bara att välja och betala i kassan. Som på alla andra antikvariat överallt, samma princip.

Inga dyra böcker, inga sällsynta förstaupplagor eller andra rariteter. Det är inte riktigt i den divisionen jag spelar.

När Hugo, Ainas pappa, köpte antikvariatet åt mig, sa han lite förmanande, och med ett snett leende, att han hoppades att lokalen inte skulle bli något "tillhåll", vad han nu kunde mena med det. Han hade tydligen vissa farhågor. Och eftersom jag inte kunde komma på något bättre namn, och eftersom jag fortfarande emellanåt befinner mig i trotsåldern, så fick antikvariatet förstås heta "Tillhållet". En markering mot allt och alla, framför allt mot Hugo förstås, att ingen ska tala om för mig vad mitt antikvariat ska heta. Ett riktigt trotsnamn. Förmodligen ett rätt ovanligt namn i branschen i alla fall. Ser intressant ut i telefonkatalogen. Det gäller att profilera sig själv och sin affärsverksamhet.

Wadmansgatan kanske ligger lite off-side när det gäller antikvariatsverksamhet, det är en ganska anonym gata trots sitt centrala

läge; alldeles i närheten av Heden. En gata kantad av röda och gula tegelhus, fem eller sex eller sju våningar höga, både äldre fastigheter och nyare. Här finns en pizzeria, ett kafé, en butik som säljer bokhyllor och andra möbler, här finns lite av varje. Det mesta finns inom räckhåll. Hela city på promenadavstånd.

Men, som sagt. Lite off-side, kanske därför jag inte har så många kunder, folk hittar väl inte hit. Eller om det är utbudet, att jag har fel sorts böcker.

Hugo har en revisor som ser till att rörelsen här bedrivs korrekt, bokföring, allt sådant, han hjälper mig. Sådant ska jag slippa, tycker Hugo. Eller om han misstänker att jag inte skulle klara av det administrativa, han har nog inte så höga tankar om mig. Han vill förstås slippa skämmas för mig. Som make till Aina fick jag duga, likaså som far till hans barnbarn. Men som affärsman. Aldrig i livet.

Men ett antikvariat fick det alltså bli. Någonstans där jag kunde stoppas undan. En plats där jag inte borde kunna ställa till så mycken skada. Få lite lugn, syssla med sådant jag var intresserad av. "Så kan du ju ta itu med den där avhandlingen om Birger Sjöberg du har talat om", sa Hugo. Jag tror inte han sa det av elakhet; Hugo Birckman är ingen ond man. Men det kändes i alla fall. Repliken visste var den tog. Jag och min Birger Sjöberg-avhandling.

Det är som med Aron, min vän Aron, och hans planerade doktorsavhandling om Tomas Tranströmer. Det blir ingenting av, sedan länge är både Aron och jag förbisprungna av yngre och mer ambitiösa litteraturvetare. Vi är passé och akterseglade, vi har ingenting att komma med inom forskningen. Vi utgör var sitt stillsamt akademiskt fiasko och vi är förmodligen inte ensamma i den situationen. Världen är full av oss, vrak i lärdomens oändliga oceaner, i bakvattnet sedan decennier. Hopplöst förlorade och prisgivna åt våra egna skamkänslor och mardrömmar. Så kan det bli, och så blev det. Slagna till marken och förnedrade. Bara att resa sig upp efter nederlagen, borsta av kläderna och gå vidare. Nederlaget som livsstil, och på något perverst sätt kanske både Aron och jag njuter av situationen. Ännu en anledning att dricka lite extra. Som om det skulle behövas ytterligare någon anledning.

Men inne i det inre rummet, kontoret, har jag vikt en hylla för mig själv. Birger Sjöberg-litteratur, allt jag kunnat hitta av och om honom, en hyfsat stor samling. Birger Sjöberg-sällskapets årsbok sedan dess begynnelse 1962, böcker av Hedvig af Petersens, Ragnar Malm och Gustaf-Adolf Nilsson, ett särtryck från 1944: "Birger Sjöberg, Frida

och Lilla Paris” av August Peterson. Johan Svedjedals stora biografi. Och en mängd andra skrifter. Ja, ni vet, allt som hör till ämnet. Ni vet själva vilka böcker det gäller. Det gamla vanliga, och sen något som bara perifert rör ämnet: Birger Sjöbergs bror Göstas roman ”Träblåsarna sätta in” från 1938, den hör till familjen på något sätt. Boksamlingen står här för den händelse jag trots allt skulle komma igång med mitt avhandlingsarbete. Förr eller senare, vem vet. Man kanske borde skriva om *Gösta Sjöberg*, det har väl ingen tidigare gjort, antar jag. Det är inte så dumt att vara ensam om ett avhandlingsämne. För den som vill undvika trängsel och förgörande konkurrens på den akademiska vädjobanan. Vi är många som inte klarar av konkurrens. Som kapitulerar alldeles för tidigt, lämnar walk-over och drar oss tillbaka.

Och så har jag en hylla till för mig själv, där står några biografier över Garibaldi, den italienske frihetskämpen från 1800-talet. Sven Wikbergs bok från 1939, förstås, men även ett par på engelska och italienska. Inte för att jag kan läsa italienska men i alla fall, det känns naturligt med ett par italienska biografier, böcker skrivna av Alfonso Scirocco och Indro Montanelli.

Garibaldi är ett litet specialintresse, honom lär jag väl aldrig bli färdig med, även om jag skulle önska det, han är ett oavslutat tema i mitt liv.

Aina fortsatte arbeta i familjeföretaget, ett företag i möbelbranschen, BIRCKMANS HEMMÖBLER, men jag försvann alltså ut i kulisserna, ut till antikvariatet på Wadmansgatan.

Och här sitter jag nu.

Jag ser mig omkring i lokalen och ser plötsligt ingenting.

Allt jag ser är ingenting och mörker.

Det finns en blindhet och ett mörker för oss alla. Det jag ser, inne i mitt privata mörker, bakom allt det jag *inte* ser, är bilden av min döda hustru och hennes döde älskare. Ingenting annat. Bilden av två mördade människor i en sommarstuga cirka trettio mil härifrån.

Så slutade det.

Och så här började det.

Växjö våren 1972. Vi pluggade på universitetsfilialen i Växjö, på den tiden var det bara en filial till universitetet i Lund, Aina läste företagsekonomi och jag engelska. Det var vi två bland många andra, vi var inte unika i något avseende, vi var vanliga studenter i en normal

studiemiljö.

Och så var det bussresan till Köpenhamn, det var en tisdag i början av april. Konsert med Leonard Cohen i Köpenhamn, Tivolis Konsertsal, Gulv B, Ydergang, rad 25, plats 52, jag har sparat biljetten. Fjärde april blev ett datum att komma ihåg för framtiden.

Vi hade väl setts på avstånd några gånger tidigare i Växjö, Aina och jag. Stan var ju inte så stor. På studentdiskoteket Mjödner, där måste vi ha setts någon gång, där träffades ju alla. Och så i Domkyrkan förstås. Det var mycket musik i Domkyrkan. Konserter och mässor, Mozart och Bach, en och annan jazzkonsert.

Eller någon kväll på någon av stans restauranger. Båtsmannen, Teaterhörnan. Någonstans var som helst.

Kanske hade jag sett henne på Barbarella, ett annat diskotek. Konserten med Savage Rose i slutet av mars? Hade hon inte dansat runt där? Annisette som sjöng, bröderna Koppel, "The Shepherd and Sally".

Men nu var det Köpenhamn och nu var det Cohen. Den här kvällen fungerade inte högtalarsystemet, det kom inte ett ljud ur högtalarna. Så vi fick alla flytta så nära scenen vi kunde. "Kom fram allihop", sa Leonard Cohen, "kom fram så ska jag sjunga för er." Och vi kom alla fram, så långt vi kunde, ganska många fick rum på scenen, och Cohen sjöng. Vad hade han för repertoar då, för trettio år sedan? Hans tre första album hade väl kommit ut. "Suzanne", "Sisters of Mercy", "So Long, Marianne", "Bird on the Wire", "Tonight Will Be Fine" och ... ja, alla de sångerna. Alla de.

Och visst var det väl under "Sisters of Mercy" Aina rörde vid mig. Bara sådär, som utan avsikt. Handen på mitt knä, hon lät den ligga kvar. Och jag stötte inte bort henne. Kanske var det hon som skulle bli min barmhärtighetssystemer.

*Oh the sisters of mercy,
they are not departed or gone ...*

Efter konserten stannade vi två kvar i Köpenhamn, de andra fick resa hem utan oss. Aina ville inte åka tillbaka, sa hon. Så vi tog in på ett hotell, Cosmopole nära Hovedbanegaarden. Där stannade vi ett par dygn. De hade bra frukostar, minns jag. Jag minns också vad Aina sa när vi kommit in på hotellrummet:

"Du vet kanske. Att jag egentligen har en kille redan, att vi bor ihop han och jag. Henry. Han heter Henry, han läser också företags-

ekonomi. Och vi ...”

Jag ville inte höra om någon Henry. Med armarna om Aina, vi hade redan börjat ta av varandra kläderna, mumlade jag:

”Men nu är du här med mig.”

”Nu är jag här med dig. Nu stannar vi här, och sen pratar jag med Henry när jag kommer tillbaka.”

Och det gjorde hon, hon talade med Henry och sa att hon skulle flytta från honom, att hon hittat någon annan. Han ville inte släppa henne, en del män vill aldrig släppa sina kvinnor, och jag var tvungen att tala allvar med honom. Det vill säga: Jag slog honom nästan fördärvad, det var så jag talade allvar med honom. Först då släppte han henne. Ibland går det inte på något annat sätt. Den nödvändiga, hårda sidan av kärleken.

Och sen började Ainas och mitt liv tillsammans. Drygt trettio år innan hon nu hittats mördad. Tillsammans med en annan man, om vilken jag ingenting vet. En okänd man, en skugga. En man som tycks ha hetat Greger Nyberg.

Här inne, nu och här på ”Tillhållet”, efter det att poliserna gett sig av:

Att bara få ge upp.

Hur lever man vidare när inget liv är möjligt, inget liv tycks återstå. Endast död och blod och ensamhet. Den mänskliga anatomins och fysiologins hjärtskärande bräcklighet.

Men det finns telefonsamtal jag måste genomlida.

Först ringer jag Welander, nästan som bekräftar allt. Han låter uppgiven, förvirrad, kanske svagsint, nästan som om han drabbats av en hjärnblödning. Han har svårt att formulera sig, men vi kommer överens om att han ska se till stugan så länge och att jag ska komma ner så fort som möjligt, jag ber honom hälsa hustrun och han mumlar något om förstörda nerver. Ett snabbt och stapplande samtal, orden travas nyckfullt ovanpå varandra och skjuts in i varandra från sidan, det är svårt att riktigt veta vem av oss som säger vad.

Sedan tystnad igen. En ekande, pulserande, alldeles självlysande tystnad. Welander är vidtalad, Welander finns kvar, bron till Graneby är intakt. Bron till huset och barndomen och allt det där andra som beskriver en människas förflutna.

Och sen trycker jag in en ny nummerserie på telefonen. Ett samtal till Aron, och jag har tur. Han är på sitt tjänsterum för en gångs skull, han dricker kaffe säger han, han har en kopp på skrivbordet, jag kan höra honom andas och tala genom en ridå av koffein. Alla människor

dricker kaffe så här dags på dagen. Utom jag som ibland dricker något helt annat så här dags på dagen.

Jag säger: "Ja, det blev ju inte av att jag lånade din bil igår. Om någon skulle fråga."

Då säger Aron, efter ett ögonblicks tvekan: "Nähä, så den står kvar, då?"

Jag: "Det vanliga stället. Och bilnycklarna ligger där de brukar ligga."

Aron: "Så bra."

Jag: "Hej då."

Aron: "Hej." Och ett sista koffeinmättat andetag innan luren läggs på.

Svårare är det inte att konversera med en vän som ska hjälpa mig med ett alibi om det skulle behövas. En bil som inte lånats ut, en bil som står kvar på det vanliga stället.

3

Sen ringer jag till Paula.

"Tack för i natt", säger jag.

Paula är tyst. Telefonledningen håller andan. Jag kan se Paula framför mig, hur hon står i hallen i sin lägenhet i Högsbo, hur hon står där vid den lilla byrån och väggspeglarna i furu, telefonluren i handen, ett lagom förvånat ansiktsuttryck. Kanske förälskat också, vad vet man. Det är bara hennes spegel som vet hur hon ser ut i detta ögonblick. Ingen annan, framför allt inte jag.

"Tack för i natt", säger jag igen, och då förstår hon, eller åtminstone låtsas hon förstå.

"Just det. Tack själv, jag är glad att du kom hem till mig i går kväll."

Hon följer mig som en skicklig danspartner, vi är väl samdansade och samövade trots att vi inte känt varandra så länge, vi speglar varandras steg. Och det är ingen tvekan om vem det är som för i dansen.

"Och stannade hela natten."

Ett nytt steg för henne att följa, och det gör hon med bravur, jag måste beundra hennes sätt att lyssna, hennes följsamhet:

"Och att du stannade hela natten. Hur dags var det du gick?"

"Vid åttatiden. Efter frukosten. Direkt till antikvariatet."

"Så var det ja. Frukosten och sen till antikvariatet."

”Glöm inte det. Hej då.”

”Hej själv.”

Paula som jag träffade på en restaurang för en tid sedan. Restaurang Picasso på Kristinelundsgatan, jag brukar gå dit och ta ett glas ibland. Min stamkrog kanske man kan säga. Ibland nöjer jag mig med ett snabbt glas eller två vid bardisken, men den här kvällen satt jag vid ett litet fönsterbord, och jag satt och skålade med Ove, min ende bror, min döde bror. Jag satt där ensam, men vi var två vid bordet. Jag rapporterade för Ove, berättade vad som hänt sedan sist, och han lyssnade och gav mig lite goda råd för framtiden. Han är full av goda råd, den klokaste bror någon kan ha. Och den klokaste bror någon *inte* kan ha, om man får vara privat och uttrycka sig så känslösamt.

Jag höjde just glaset för Ove i en tyst skål, när en kvinna passerade mitt bord. Hon missuppfattade gesten, trodde väl att jag försökte dra hennes uppmärksamhet till mig, så hon kom fram till mig och satte sig vid mitt bord, hon log. Ett restaurangleende med mycket röda läppar, de lyste upp hela hennes ansikte, hon skimrade. Skimrande kvinnor får gärna komma och sätta sig hos mig, det har jag aldrig haft något emot.

”Jag känner igen dig”, sa hon. ”Det är du som har antikvariat på Wadmansgatan, jag brukar titta i skyltfönstret ibland. Jag går ofta förbi där.”

”Ett glas vin?” frågade jag och vinkade till mig servitrisen. Jag förstod att mitt samtal med Ove måste ta en paus. Det har varit många pauser genom åren. Men vi fortsätter vid ett senare tillfälle, vi fortsätter alltid, vi har mycket att tala om. Allt som hänt sedan barndomen. Det är nog jag som talar mest, Ove håller sig oftast lite i bakgrunden. Ibland ber han mig tala lite lägre; sent om nätterna på krogen kanske jag kan bli lite högröstad.

Sen sa kvinnan något, hon presenterade sig kanske. Sa att hon hette Paula. Och sen sa jag något, berättade kanske vad *jag* hette, det vore ju naturligt. Och då sa Paula något, kanske om någon bok hon sett i mitt skyltfönster och som hon funderat på att köpa, och så höll vi på. Det är väl det som i brist på bättre ord brukar kallas konversation, något alla människor i alla tider ägnat sig åt. Inget konstigt med det. Och när vi konverserat tillräckligt länge och druckit tillräckligt mycket vin, tyckte vi att vi kunde gå någon annanstans och jag följde med henne hem, vi tog en taxi, någonstans ska man ju ta vägen. Det var rätt sent, och vi kunde ju inte stanna på Picasso hela natten. Och

hemma hos henne tog vi av oss kläderna, för det är ju det man gör när man ska gå och lägga sig, och hon hade en bred säng, så vi tyckte att vi lika gärna kunde ligga där båda två. Så det gjorde vi.

Det var så jag träffade Paula. En kvinna som jag har något slags kärleksrelation till. Kärlek, ett konstigt ord, det täcker mycket. Så hämtar jag en flaska vin och en bok. Jag tar ner en bok från en hylla, vilken bok som helst från vilken hylla som helst. Bara att välja, bara att sträcka ut en hand. Antikvariatsbokhandlarens privilegium. Böcker och bokhyllor har jag gott om.

Jag börjar läsa och jag förstår ingenting. Det är som om jag fått en attrapp i mina händer. Något som bär varje yttre tecken på att verkligen vara en bok men som inte är det. Är det bara attrapper jag omger mig med här inne? Var finns den verkliga litteraturen?

Den verkliga litteraturen, där författaren håller sig till den enkla och anspråkslösa strategin: *Varje enskilt ord jag skriver ner är viktigare än varje annat tänkbart ord och, framför allt, viktigare än tystnaden.*

Vem som nu har formulerat sig på det uppfordrande sättet. En del citat hänger alldeles i luften, utan sina upphovsmän, utan några egentliga sammanhang, men citaten finns där och lever sina egna liv, något ur vår gemensamma, anonyma fatatur. Låter sig ibland uppletas i citatböcker, ibland inte. Vår minsta, kulturella gemensamma nämnare. Till allas vår uppbyggelse och allas vår själsliga vederkvickelse.

Kanske likadant med det talade ordet som med det skrivna. Att varje ord jag uttalar måste ställas mot och vägas mot andra tänkbara ord och mot tystnaden. Det är inte många ord som har större tyngd än tystnaden.

Boken jag sitter med nu: bokstäver, ord, meningar. Hela sidor med meningar. Meningar som inte bildar någon mening, bokstäver som inte låter sig formeras till ord. Bokstäver som faller isär som om någon låtit en bomb detonera inuti boken. Överallt sönderfall. I världen, i mitt privatliv, i litteraturen, överallt.

Ibland kan jag bara läsa böcker på språk jag inte behärskar. De obegripliga orden lämnar mig i fred, de hotar mig inte, de ger mig lugn. Som musik på avstånd. Eller som en tavla i ett helt mörkt rum; låter sig inte betraktas och bedömas men finns där likväl. Utstrålar en tyst skönhet, skänker en laddning åt rummet man vistas i. Kanske konstens viktigaste uppgift, ett stumt löfte: "Du ser mig inte, men jag finns och jag påverkar ditt liv mer än du vet om. Utan din vetskap, utan ditt medgivande. Du behöver inget göra, allt försiggår ändå."

Så tyst i rummet, inte en andning. Så tyst att jag inte ens märker om jag själv finns kvar här inne eller inte. Kanske har jag försvunnit ut på gatan, kanske är jag död, lika död som Aina. Kanske dog jag samtidigt som hon.

Det går tid. Det tickar tid från vägguret borta vid dörren, visarna går runt och sliter med sig stora sjok av tid och liv, det är som ett läckage, det rinner ut tid på golvet, jag sitter nedsänkt i tid som försvinner. Inget annat kan hjälpa mig.

Dricker mig in i sömnen. Dricker mig långt in i alkoholen, förbi det egentliga ruset, längre in. Längre in. Försöker dricka mig in i ett alldeles särskilt rum och en särskild tid där ingenting gör riktigt ont och ingen är död och ingen är övergiven.

Sen kommer det musik, jag hör en kvinnoröst, någonstans i rummet står Tori Amos och sjunger *Time*. Hon sjunger något om tid, tid, tid. Andlösheten i den enkla, rena sången. Kanske är det den renheten jag hela tiden söker, ett annat ord för religion. Ett annat ord för räddning. Att någon ska komma och ta hand om mig och föra mig i säkerhet.

Sömnen är min vän den bästa. Tiden och sömnen ska skydda mig. Tills jag är så återställd att jag vågar resa ner till Graneby.

4

Ett ljud någonstans i min närhet, jag vaknar: Paula vid min sida, hon sitter på golvet. Lite på sidan, vänd mot mig. Det ser inte så bekvämt ut.

Hon fyller mig med beklämning. Hon borde inte vara här, jag gör henne inte glad. Det är en sorg för mig; hon säger att hon älskar mig, men hon verkar aldrig lycklig. Sättet som hon ser på mig. Som sagt, en sorg.

Jag önskar att jag kunde säga något vänligt till henne, att jag kunde röra vid henne som en man som rör vid en älskad kvinna, kanske kyssa henne, hålla henne intill mig, men istället attackerar jag direkt:

”Har polisen varit hos dig?” Som om polisen redan börjat luska i mitt privatliv, börjat fråga folk jag känner och som känner mig. Polismakten som hotfullt agerar ute i kulisserna, att vi aldrig går riktigt säkra.

Hon skakar på huvudet. Ingen polis som frågat henne något.

”Var har du varit i natt?” frågar hon.

”Det vet du”, svarar jag.

”Jag vet att du inte var hos mig”, fortsätter hon. ”Har du varit ute och kört bil igen?”

”Du vet att jag inte har någon bil.”

”Men du brukar låna bil. Av ... vad han nu heter. Arne eller ... Han på biblioteket.”

”Aron. Han heter Aron, jag lånar hans bil ibland.”

”I natt?”

”Nej, inte i natt. I natt har jag inte varit ute med bilen.”

Paula reser sig, hon går fram till dörren. Stirrar ut genom fönster-rutan som är infattad i dörren, trycker ner dörrhandtaget, går ut på gatan och låter dörren stå öppen. Det fläktar in stadsljud, trafikljud, bakgatsljud, brus från morgonen. Stillsamma ljud från en gata som nästan alltid sover.

Hon kommer in igen efter några minuter, hon har varit ute och rökt, säger hon. En cigarett, hon behövde det för att lugna ner sig och för att kunna samla tankarna.

”Varför ljuger män för sina kvinnor?” frågar hon från dörröppningen. Hon står mitt i det inkommande ljuset, i skugga och mörker, det är så mörkt i rummet. Jag ser henne knappt, hon skulle kunna vara vem som helst. Någon som alla män ljuger för och alltid ljugit för. Vad gör hon här, varför lämnar hon mig inte. Jag är inte bra för henne.

”Jag ljuger aldrig för dig”, säger jag, ”jag har inte kört bil på flera veckor. Och jag sov hemma i natt. Som alla nätter när jag inte är hos dig. Det vet du.”

”Men jag ringde dig, jag hade svårt att somna. Du svarade inte. Och lite senare vaknade jag och ville prata med någon ... med dig, och ringde dig igen, och då var du tydligen inte heller hemma. Du svarade aldrig.”

”Jag hörde väl inte signalerna, eller ... Ibland sover jag väldigt djupt, det vet du också.”

”Och ibland kan du inte sova alls, det brukar du säga. Du bara ligger sömlös. Och det är sådana nätter du är ute och kör bil. Arons bil.”

Det svarar jag ingenting på. Hon har ju rätt, och det vet hon.

Paula är tyst en stund innan hon fortsätter: ”Förresten, varför undrade du om polisen varit hos mig? Varför skulle polisen komma och fråga mig om saker som rör dig? Det är så mycket som jag inte förstår när det gäller dig.”

”Alibi”, svarar jag. ”Det är möjligt att jag kommer att behöva ett alibi. Det enda jag begär av dig är att du säger att jag sov över hos dig. Om någon nu skulle fråga dig. Polisen, till exempel.”

”Jag har aldrig haft med polisen att göra. Aldrig. Men polisen kanske brukar vara ute efter dig, vad vet jag om dig? Ingenting!” Nu skriker hon, det är som om hon brister här framför mina ögon, hon går bara sönder, och jag kommer mig inte för att försöka hindra henne, hjälpa henne, ingenting gör jag.

Hon fortsätter. ”Nej, vad vet jag om dig! Att du kommer och går och ibland sover du över hos mig och nu ... nu vill du ha ett alibi av mig. Du vill att jag ska ljuga för polisen. Du vet inte vad du begär. Ljuga.”

”Ja, är det så farligt? Folk ljuger alltid för polisen, det hör till, det räknar polisen med. Det är inte olagligt att ljuga. Och det är ju bara ett alibi jag behöver. En ren formsak, ingenting som man tar på allvar. Att du intygar att ...”

”Och varför behöver du ett alibi, plötsligt? Folk som jag brukar umgås med behöver aldrig alibin, vi lever inte sådana liv. Själv har jag aldrig behövt ett alibi i hela mitt liv. Vem i helvete är du egentligen?”

Hon står där vid dörren, sen tar hon ett par steg in i rummet, hon är vackrare än jag någonsin tidigare sett henne; hennes ansikte har fått en alldeles ny energi. En smärtsam närvaro. Att smärtan gör henne vacker, det är en obehaglig tanke, en tanke direkt från det mörka källarvalvet inom mig, det är i källaren denna förbjudna tanke hör hemma. I källaren bland alla andra tankar som egentligen inte låter sig formuleras och som man aldrig vill erkänna eller öppet konfronteras med.

Nej. Vem vågar gå ner i sin egen källare, in i mörkret, det privata mörkret, där man kan råka ut för sådana tankar. Vem vågar lära känna källarsidan av sin egen personlighet. Skuggsidan och mörkret.

Paula rör sig igen, rör sig mot tröskeln. Ljuset därute, mörkret här inne, hennes kropp i ett diffust, icke avgränsat, ingenmansland.

Ut eller in, vad vill hon? Mörker eller ljus, vad väljer hon?

”Vad händer nu med oss?” frågar hon med svävande och gäll röst, en röst utan kontroll och destination, en röst som aldrig kommer att landa någonstans, i något sammanhang, en röst som gör ont inne i mig. En röst som hämtad från en annan mörk källare. Det är mycket som gör ont i dag, det är en dag av universella och privata smärtor.

Svårt att finna ett svar på hennes fråga. Vad ska nu hända med Paula

och mig. Jag gör en vag gest, sträcker fram armarna lite obestämt mot henne. Som om jag vädjade till henne. Som om jag ville säga något men inte visste vad. Som om jag trots allt ville visa mig mänsklig, visa mig som hennes älskare och som den man hon kanske, trots allt, valt att leva med. Något står och väger i rummet, något pågår. Viktiga beslut som fattas, någon håller på att välja eller välja bort mig. En process som jag känner att jag står utanför och inte kan ingripa i.

Det är som om jag befinner mig på någon meters avstånd från mig själv, jag står här och iakttar mig själv och Paula, som en tredje varelse står jag här i rummet, som en skådespelare utan repliker och utan makt att ingripa, och jag tycker inte om det jag ser. Det är ingen vacker scen jag uppträder i.

Då ringer telefonen, och signalen tycks få Paula att bestämma sig. Hon öppnar dörren igen, går ut på trottoaren, och innan hon mycket varsamt stänger dörren efter sig, vänder hon sig om och *ser* på mig. Som om hon aldrig tidigare sett mig och aldrig vill se mig igen. Som om hon fått nog.

Hon har valt, och hon valde inte mig.

Jag lyfter telefonluren.

Men Paula. Varför skulle jag blanda in henne i det här, vad ska jag göra med henne. Om hon talar med polisen. Paula kan bli ett bekymmer.

5

Familjrelationer. Som om vi fortfarande vore en familj, hel och odelad, tätt sammansluten. Aina och jag och barnen. Fortfarande vill jag nog tänka på oss som en familj.

Med fäder och söner kan det förhålla sig på olika sätt, och i vår familj förhåller det sig så här. Jag har ingen son, och han heter David och han hatar mig. Det sa han när vi talades vid senast, han ringde mig, han ville tala ut. Han sa att han hatade mig och att han föraktade mig, han sa att han hade sett mig i min förnedring och det stod han inte ut med. Han ville inte att jag längre skulle vara hans far, han tog sin hand ifrån mig.

Så lätt blir man av med en son.

Och själv är jag livrädd för David, han skrämmer faktiskt livet ur mig. Att han är så lik mig och att det bara blir värre med åren. Ändå är han någon annan, en människa jag inte vet om jag vill lära känna

närmare. Han läser nere i Lund, någon teknisk utbildning där. Och så har han spelat fotboll, han var ganska framstående som pojklags-spelare och junior. Ville alltid att jag skulle komma och heja på honom och hans lag, men det var inte så ofta jag hade tid. Ibland har man faktiskt inte tid.

Och så vill han att jag ska bedriva näthandel. Att jag ska lägga ut antikvariatets bokbestånd på Internet, det finns en särskild sida för det, en sajt. Något med antikvariat och punkt och net. Han har till och med erbjudit sig att hjälpa till, men jag har avböjt, jag har lite svårt för datorer. Har aldrig velat finnas med på en sajt.

Annars vet jag inte så mycket om honom. En främling i familjen. Och jag har en känsla av att detta till stor del är mitt fel. I varje fall brukade Aina säga så.

Med fäder och döttrar kan det förhålla sig på olika sätt, och i vår familj så här. Jag har en dotter, och hon heter Linda och hon älskar mig. Åtminstone brukar hon säga det när vi träffas. Hon läser konstvetenskap här i stan och hon bor på ett studenthem, Rotary uppe i Johanneberg. På fritiden sjunger hon i en kör, hon är sopran. Hon får mig ofta att tänka på tiden i Växjö, på domkyrkan där, på motettkören.

Hon är så lik Aina. Det ljusa och lite krusiga håret, den tunna gestalten, den stillsamma men ändå framträdande intensiteten. Alltid i rörelse. Livligheten, det friska livsbejakandet, viljan att nå bortom vardagens alla imbecilla begränsningar.

Vi träffas ofta, åtminstone ringer vi varandra ofta, det känns som om hon valt mig framför Aina. Om barn nu måste välja sida när föräldrarna separerat.

Min dotter, min dotter. Ett liv utan Linda låter sig inte tänkas.

Äktenskap kan ta slut på olika sätt, och i vårt fall så här. När Aina inte längre ville dansa barfota med mig, det var för några månader sedan. När hon gick fram till stereon och stängde av musiken: "Nej", sa hon, "inte barfota, aldrig mer barfota med dig."

Det hände på en fest, och någon timme senare såg jag henne dansa barfota med en annan man, och då tog festen slut. Då tog trettio år slut.

Senare kom jag att tänka på något Aina sa när vårt förhållande var alldeles nytt, ungefär så här föll replikerna mellan oss:

Aina: "Har du hemligheter för mig?"

Jag (halvt på skoj): "Ja."

Aina: "Bra, vi måste få ha hemligheter för varann. Många hemligheter."

Jag såg på henne.

Hon fortsatte: "Man behöver inte vara som alla andra. Allt behöver inte berättas, det är inte så noga."

Hon upprepade: "Det är inte så noga."

Vi var ute och promenerade nere vid Växjösjön, alldeles i närheten av domkyrkan, Vino Tinto-bukten har jag för mig att området vid sjön brukade kallas. Ett högst inofficiellt namn, inget namn som stod att finna på stadskartan. Vi kom från simhallen och var på väg in mot centrum för att äta något, kanske skulle vi gå till Teaterhörnan eller till Stadshotellets bakficka.

Hand i hand där vi gick. Vi hade varit ihop ett par veckor, kanske. Allt var nytt och hett, med stor iver och uppfinningsrikedom försöker vi lära känna varandra.

Den lekfulla förälskelsen, det vänliga nojsandet. Hundvalpar som sniffar på varandra och bekantar sig med varandra, tumlar runt.

Vi gjorde vad man kunde och skulle göra i Växjö; vi drack kaffe uppe i vattentornets kafé och på Askelyckans uteservering, vi tog en öl på Båtsmannen, vi gick till biblioteket och fick låna hörlurar och sen beställde vi fram LP nr 1119, det var ett album som hette "Freedom or Death", Christina Cünne sjöng Theodorakis. Den musiken lyssnade vi ofta på.

Till en viss gräns lärde vi känna varandra, och jag visste inte var den gränsen befann sig eller om den alls existerade, det vet man väl sällan. Ännu kände vi inte varandras svaga punkter, kanske inte ens våra egna, visste inte var vi riskerade att brista och blöda.

Någonstans sa Aina stopp, det var nu hon sa det där med att vi måste få ha hemligheter för varandra. Och det passade mig bra. Jag var van vid att bära på hemligheter.

Så det hade vi. Vi hade hemligheter. Vi hade vårt gemensamma, öppna, liv och så var sitt hemligt liv därutöver. Det kostade på ibland. Det kostade på i osäkerhet och i ren, ohygglig svartsjuka. Men vi betalade priset, år efter år fortsatte vi att betala priset för våra hemligheter.

Och nu hade Aina definitivt hemligheter, det var nog mycket jag inte visste om henne. Hon kan ha haft många svåra hemligheter.

Dagen därpå, efter festen där Aina vägrat dansa barfota med mig, flyttade jag hemifrån, jag lämnade Aina i lägenheten på Erik Dahlbergsgatan.

Det var Aron som hjälpte mig, han hade kontakter, det var hans förtjänst att jag så snabbt hittade en ny bostad.

Jag visste förstås att äktenskap och kärleksförhållanden tar slut, jag visste att man är utbytbar i de flesta mänskliga sammanhang. Man är helt enkelt konkurrensutsatt, som det väl heter med modern marknadsekonomisk terminologi. Man agerar alltid inom de gränser marknaden utstakat. Den blinda marknaden, och vi är själva förblindade, vi låter oss förblindas. Av allt som en cynisk och klinisk marknad kan locka med.

I varje givet ögonblick kan man bli utmanövrerad och ersatt av någon annan, och om detta var jag inte okunnig.

Men det blev en otäck tid, en sandfärgad period, en öken. Jag var tvungen att göra upp regler för mig själv att följa, annars kunde allt gå överstyr. Ett ställningskrig mot omständigheterna, en fråga om att finfördela dagens ångest så att den inte förstörde mer än nödvändigt, det gällde att mala ner den till uthärdliga proportioner.

Jag hade förlorat rytm och överblick. Det fanns musik jag inte vågade lyssna till, musik som tyngde och komplicerade och som kunde föra mig på villovägar, och det fanns människor jag förbjöd mig själv att ringa till. Jag var halvt otillräknelig i mina egna ögon. Jag deklarerade undantagstillstånd för mig själv, jag gav mig utgångsförbud. En vild, besinningslös vind svepte genom hjärnan på mig. En aldeles vitglödgad övergivenhet fyllde mina rum, mina inre och yttre rum.

Jag sörjde allt som tagits ifrån mig. Allt som aldrig mer.

Aldrig mer några barfotadanser med Aina. Sensualismen från vår tid i Växjö, och som följt oss långt in i äktenskap och föräldraskap, var borta. Hur vi började dansa barfota med varandra, först på hotell Cosmopole i Köpenhamn och sedan på Mjödner i Växjö och på andra ställen. Vi blev kända för våra barfotadanser och våra vänner tog efter, våra barn tog efter. Och nu. Aldrig mer barfota med Aina. Aldrig någonting alls med Aina.

6

Första gången jag fick känna på Ainas hemligheter: Växjö, vi hade varit ihop ett par månader. Aina hade mer eller mindre flyttat in hos mig på Vintervägen, det var som om ett äktenskap byggdes upp omkring oss, allt kändes stabilt. Gemensamma måltider, och så sängen om nätterna.

Men en kväll kom inte Aina hem till mig efter sina studier, jag satt ensam vid köksbordet, väntade med maten, det tog tid, och mer tid, och det visade sig att jag väntade förgäves. Aina kom inte den här kvällen, hon kom inte till natten och inte ens till frukosten dagen därpå.

Först mot kvällen nästa dag dök hon upp, trött och utlevad, ville inte ha mat, ville bara gå och lägga sig men inte med mig. Och när jag ville att hon ska berätta, svarade hon bara nej. En hemlighet. Du gick ju med på att vi skulle kunna ha hemligheter, sa hon.

Så började det. Och det fortsatte.

Hon var inte alltid glad när hon återvände från sina utflykter, men hon verkade ändå nöjd på något trotsigt sätt. Något svärdefinierat behov, om vars natur jag inget visste, tycktes ha blivit tillfredsställt. Hon kom hem som en våt hund, ville bara vara ifred, gnydde sig in i sömnen.

Sen var det *min* tur att ha hemligheter, vi blev ganska snabbt riktigt bra på det båda två. Det var så här vårt äktenskap skulle se ut. Varför vara som alla andra, varför inte unna oss själva och varandra lite svängrum.

7

Många år senare. Vi var på semester, Aina och jag, vi skulle äta middag. Svart paella.

”Bläckfiskbläck”, sa Aina.

”Fiskbläckfisk”, sa jag. Bara för att hålla en konversation igång, man kunde säga vad som helst. Vända på orden, förvandla dem, göra dem obegripliga, inget betydde något ändå. Orden som bokstavskombinationer utan fäste i några realiteter. Ren fonetik, vokaler och konsonanter. En grammatik för .....

En morgon får antikvariatsbokhandlare Staffan Modin i Göteborg besök av två poliser, som meddelar att hans hustru hittats mördad i familjens sommarstuga i Graneby på skånska landsbygden. Tillsammans med en annan man.

I Graneby låter Modin sig motvilligt värvas som medlem i »Förbundet«, en förening med oklara konturer, och när han så småningom genomskådat »Förbundet« är det för sent. Hans eget liv visar sig inte vara mycket värt, och när hans älskade dotter Linda hamnar i farozonen ... då accelererar allt in i blod och mörker.

Lennart Lundstedt är bibliotekarie och korsordskonstruktör, född 1949. Uppväxt i Skåne, bosatt i Göteborg sedan 1972. Han har tidigare haft några kriminalnoveller publicerade, en av dem i tävlingsantologin »Döden på isen«. Medlem i deckarsammanslutningen »Dråpliga Sällskapet«.

Förlaget Orda

www.forlagetorda.se

ISBN 978-91-7497-017-3

9 789174 970173